

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kalastuksesta Tornionjoen kalastusalueella

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi erityinen laki Ruotsin kanssa tehdyssä rajajokisopimuksessa tarkoitettulla Tornionjoen kalastusalueella kalastamisesta siltä osin kuin rajajokisopimuksen määräyksiä ei väliaikaisesti sovelleta.

Rajajokisopimuksen B liitteenä olevan Tornionjoen kalastussäännön eräiden määräysten soveltaminen keskeytetään noottienvaihdolla tehtävällä sopimuksella. Tämän vuoksi ehdotetaan säädettäväksi laki kalastuksen järjestämisestä Tornionjoen kalastusalueella siltä osin kuin kalastussäännön soveltaminen keskeytetään.

Laissa säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriön oikeudesta antaa kalastusta koskevia säännöksiä Tornionjoen kalastusalueen Suomen puoleisella osalla. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi rangaistuksesta maa- ja metsätalousministeriön antaman säännöksen vastaisesti kalastamisesta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan, kun sopimus Tornionjoen kalastussäännön eräiden määräysten soveltamisen keskeyttämisestä tulee voimaan. Laki olisi voimassa sopimuksen voimassaoloajan. Lain voimaantulosta ja voimassaolosta säädetään tarkemmin asetuksella sopimuksen voimaansattamisen yhteydessä.

PERUSTELUT

1. Nykytila

Suomen ja Ruotsin välillä tehtiin vuonna 1971 rajajokisopimus (Sops 53-54/1971), joka koskee maiden välisten rajavesistöjen käyttöä. Rajajokisopimukseen sisältyy muun muassa kalastusta koskevia yleisiä määräyksiä. Tarkemmat määräykset kalastamisesta Tornionjoen kalastusalueella annetaan sopimuksen B liitteenä olevassa kalastussäännössä. Rajajokisopimuksella perustettu suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio on toimivaltainen useissa sopimuksen soveltamisalaa kuuluvissa asioissa. Rajajokisopimus perustuu siihen, että oikeus lohen- ja taimenenkalastukseen eli niin sanottu regale-oikeus kuuluu Suomen ja Ruotsin valtioille.

Suomi ja Ruotsi ovat sopineet B liitteen muuttamisesta 29 päivänä joulukuuta 1978 ja 16 päivänä heinäkuuta 1987. Sopimukset tulivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 1979 (SopS 3/1979) ja 1 päivänä elokuuta 1987

(SopS 43/1987). Tornionjoen kalastusalueen kalastussääntöä muutettiin vuosina 1978 ja 1987 muun muassa siten, että rajajokikomis-siolle annettiin oikeus rauhoittaa jokin kalalaji taikka kieltää tai rajoittaa vahingolliseksi osoittautuneen pyydyksen käyttöä silloin kun se on välttämätöntä tietyn kalalajin säilyttämisen kannalta.

Ruotsin korkein oikeus on kesäkuussa 1996 antamassaan tuomiossa (DB 118) hylännyt syytteen rajajokikomission antaman pyydysten käyttöä koskevan määräyksen vastaisesti kalastamisesta. Korkein oikeus totesi tuolloin, että rajajokikomission kalastussäännön 22 §:n 2 momentin nojalla antama määräystä ei saa soveltaa, koska sopimusta ja kalastussääntöä ei ole aikanaan voimaansaatettu ja täytäntöönpantu Ruotsin valtiosäännön kannalta hyväksyttävällä tavalla. Tornionjoen kalastusalueen kalastuksen turvaamiseksi Ruotsin hallitus on maaliskuussa 1997 antanut valtiopäiville esityksen laiksi

valtuutuksesta päättää kalastuksesta Tornionjoen kalastusalueella (Prop. 1996/97:94). Esityksen mukaan hallitus tai hallituksen valtuuttama viranomainen voi antaa määräyksiä kalastuksesta Tornionjoen kalastusalueella. Lain on tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä kesäkuuta 1997.

Suomi ja Ruotsi ovat todenneet, että syntyneessä tilanteessa Tornionjoen kalastussäännön eräiden määräysten soveltaminen ei ole tarkoituksenmukaista. Suomen ja Ruotsin välillä tehdään noottienvaihdolla sopimus kalastussäännön eräiden määräysten soveltamisen keskeyttämisestä. Sopimuksen tultua voimaan Suomi ja Ruotsi aloittavat neuvottelut, joissa ne arvioivat rajajokisopimusta ja rajajokikomission asemaa. Neuvottelut pyritään saattamaan päätökseen mahdollisimman nopeasti.

2. Esityksen tavoitteet ja sisältö

Esityksen tavoitteena on kalastuksen järjestäminen Tornionjoen kalastusalueella kalastussäännön soveltamisen osittaisen keskeyttämisen takia. Täytäntöönpanon keskeydyttyä tulee sovellettavaksi rajajokisopimuksen 1 luvun 8 artikla, jonka mukaan kummassakin valtiossa on sovellettava voimassa olevaa oikeutta, jos sopimuksessa ei ole asiasta erityisiä määräyksiä. Suomen ja Ruotsin kansallisesti antamilla säännöksillä on tarkoitus saattaa voimaan yhdenmukaiset kalastusta koskevat säännökset koko Tornionjoen kalastusalueella.

Tornionjoen kalastuksen jatkumisen turvaamiseksi ehdotetaan säädettäväksi maa- ja metsätalousministeriön oikeudesta antaa eräitä kalastusta koskevia säännöksiä. Ministeriö voisi muun muassa antaa säännöksiä tietyn kalalajin rauhoittamisesta taikka tietyn pyydyksen käytön kieltämisestä tai rajoittamisesta. Ministeriön valtuus antaa edellä mainittuja säännöksiä vastaisi sitä rajajokikomisioille kuuluvaa valtuutta, jota koskevan

määräyksen soveltaminen keskeytetään.

Esityksen mukaan maa- ja metsätalousministeriö voisi valtuuttaa rajajokikomission myöntämään tiettyjä poikkeuksia ministeriön antamista säännöksistä. Poikkeuslupa voisi koskea muiden kalalajien kuin lohen ja taimenen kalastusta kiinteillä pyydyksillä. Toimivallan siirtäminen rajajokikomisioille olisi tarkoituksenmukaista lupamenettelyn käytännön järjestämisen kannalta. Rajajokikomisio on aikaisempina vuosina myöntänyt poikkeuksia kalastussäännön 22 §:n 2 momentin nojalla antamistaan määräyksistä.

Maa- ja metsätalousministeriön antaman säännöksen vastaisesti kalastamisesta tuomittaisiin sakkoo. Menettämisseuraamus- ja takavarikoimissäännökset olisivat sisällöltään samat kuin kalastussäännön vastaavat määräykset.

3. Asian valmistelu

Hallituksen esitys on laadittu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä ja ulkoasiainministeriössä.

4. Voimaantulo ja voimassaolo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan, kun sopimus Tornionjoen kalastussäännön eräiden määräysten soveltamisen keskeyttämisestä tulee voimaan. Sopimus pyritään saattamaan voimaan mahdollisimman pian. Laki olisi voimassa sopimuksen voimaantuloajan. Lain voimaantulosta ja voimassaolosta säädettäisiin tarkemmin asetuksella. Esityksen mukaan ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kalastuksesta Tornionjoen kalastusalueella

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tämä laki koskee kalastusta Tornionjoen kalastusalueen Suomen puoleisella osalla siltä osin kuin Suomen ja Ruotsin välisen rajajokisopimuksen (SopS 53-54/1971) B liitteen eräiden määräysten soveltaminen keskeytetään. Kalastusalue määritellään rajajokisopimuksen 5 luvun 1 artiklassa.

2 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *kalastussäännöllä* rajajokisopimuksen B liitettä; sekä
- 2) *rajajokikomissiollla* rajajokisopimuksen 2 luvun 1 artiklassa tarkoitettua toimielintä.

3 §

Maa- ja metsätalousministeriö voi rauhoittaa tietyn kalalajin taikka kieltää tai rajoittaa vahingolliseksi osoittautuneen pyydyksen käyttöä, joko koko kalastusalueella tai sen määrättyssä osassa silloin kun tämä on kysymyksessä olevan kalalajin säilyttämisen kannalta välttämätöntä.

4 §

Maa- ja metsätalousministeriö voi kieltää moottorin käytön kalastettaessa vavalla ja keinotekoisella vieheellä.

5 §

Maa- ja metsätalousministeriö voi antaa säännöksiä kielletyllä pyyntivälineellä tai rauhoitusajana muun pyynnin yhteydessä saadun lohien tai taimenen takaisin veteen panemisesta.

6 §

Maa- ja metsätalousministeriö voi valtuuttaa rajajokikomission myöntämään poikkeuksia 3 §:n nojalla annetusta säännöksestä.

Poikkeuslupa voi koskea muiden kalalajien kuin lohien tai taimenen kalastusta kiinteillä pyydyksillä.

7 §

Joka tahallaan kalastaa vastoin 3, 4 tai 5 §:n nojalla annettua maa- ja metsätalousministeriön säännöstä taikka 6 §:ään perustuvan valtuutuksen nojalla annettua rajajokikomission päätöstä, on tuomittava sakkoon.

8 §

Jos jonkun todetaan syyllystyneen 7 §:n mukaan rangaistavaan kalastukseen, on pyydystetty kala tai, milloin se on pilaantunut taikka ei enää ole tallella, sen arvo julistettava menetetyksi, jollei tätä katsota ilmeisesti kohtuuttomaksi.

Jos jostakin kalaerästä tavataan sellaista kalaa, joka 1 momentin nojalla on julistettava menetetyksi sen vuoksi, että se on pyydystetty luvattomana aikana, milloin kalaerän haltija ei heti omalla kustannuksellaan anna luotettavan henkilön lajitella muuta kalaa erilleen, on myös viimeksi mainittu kala julistettava menetetyksi, jollei tätä katsota ilmeisesti kohtuuttomaksi.

Milloin kala julistetaan menetetyksi, on myös laatikko tai muu päällys, missä kalaa säilytetään, julistettava menetetyksi.

9 §

Kalanpyydys, jota on käytetty 7 §:n nojalla rangaistavaan kalastukseen tai joka, vaikka kalastamista ei olekaan harjoitettu, on otettu mukaan kalavesille mennessä olosuhteissa, jotka 7 §:n mukaan aiheuttavat rangaistuksen, on julistettava kokonaan tai osittain menetetyksi, jos omistaja tai hänen sijaisensa on tehnyt teon tai siihen tahallisesti myötävaikuttanut eikä menettäminen ole

ilmeisesti kohtuutonta. Jos pyydys ei ole tal-
lella, on sen arvo julistettava menetetyksi.

10 §

Edellä 8 ja 9 §:ssä omaisuuden menettä-
misestä annetut säännökset eivät koske hen-
kilöä, joka on vilpittömässä mielessä saanut
omaisuuden tai erityisen oikeuden siihen.

11 §

Jos 7 §:ssä tarkoitetussa tapauksessa joku
tavataan verekseltään tai jos kalavedestä ta-
vataan pyydys, joka 3 §:n nojalla annetun
säännöksen mukaan on kielletty, voidaan
omaisuus, joka 8 tai 9 §:n nojalla voidaan
julistaa menetetyksi, sekä vene ja muu, jolla
voidaan olettaa olevan merkitystä teon sel-
vittämisessä, takavarikoida.

Oikeus toimittaa takavarikko 1 momentin
nojalla on, paitsi poliisilla, poliisimiehellä ja

virallisella syyttäjällä, myös valtion viran-
omaisen määräämällä kalastuksenvartijalla
sekä meri- ja rajavartioston toimenhaltijalla.
Jos takavarikon on toimittanut muu kuin
poliisi, poliisimies tai virallinen syyttäjä, on
takavarikosta mahdollisimman pian tehtävä
ilmoitus poliisille tai syyttäjälle taikka läh-
immälle poliisimiehelle; ilmoituksen saajan
tulee menetellä niin kuin hän itse olisi toi-
mittanut takavarikon.

12 §

Muutoin Tornionjoen kalastusalueen kalas-
tuksessa noudatetaan, mitä kalastussäännössä
määrätään.

13 §

Tämä laki tulee voimaan asetuksella sää-
dettävänä ajankohtana.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan
ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin
toimenpiteisiin.

Helsingissä 15 päivänä toukokuuta 1997

Tasavallan Presidentin estyneenä ollessa

Pääministeri

PAAVO LIPPONEN

Maa- ja metsätalousministeri *Kalevi Hemilä*